

SVERIGES
ANGBÅTS
FÖRENING

SÅF-bladet

maj

2/20

SVERIGES ÅNGBÅTSFÖRENING

har som ändamål att främja ångbåtsintresset samt medverka till umgänge och träffar för att sprida ångbåtsägandet och dess glädje genom att:

- Upprätthålla en aktuell fartygs- och slupmatrikel.
- Vara behjälplig med teknisk information.
- Samla föreningens medlemmar och båtar till träffar.
- Verka för att ångmaterielen hålls i drift.
- Vara behjälplig med materielanskaffning (Bytesbörs).
- Hålla kontakt med berörda myndigheter och därigenom bevaka SÅF:s intressen.

SVERIGES ÅNGBÅTSFÖRENING

Adress: c/o Anders Svenson

Mårdstigen 3, 544 31 HJO

E-post: kassor@steamboatassociation.se

Tel: 070-835 13 12

E-post:

ordforande@steamboatassociation.se

(Ordföranden)

info@steamboatassociation.se

(Allmän information)

medlem@steamboatassociation.se

(Medlemsregister, hemsida, annonser)

Ta gärna en kontakt med din närmaste styrelsemedlem om du vill ha råd i ångbåtsfrågor eller om du har synpunkter på föreningens arbete eller organisation.
© Sveriges Ångbåtsförening.
Eftertryck tillåtet efter skriftligt tillstånd.

Styrelse 2019-2020

Ordförande Kjell Nordeman

RAMNÄS

Tel 079-332 68 61

E-post kjell.y.nordeman@gmail.com

Vice ordförande Mats Wallgren

LEKSAND

Tel 070-592 66 25

E-post mats@saras-wallgren.se

Kassör Anders Svenson

HJO Tel. 070-835 13 12

E-post kassor@steamboatassociation.se

Sekreterare Ulf Gradén

SMEDJEBACKEN

Tel 073-595 26 37

E-post ulfgrad@gmail.com

Ledamot Per Sjöborg

SUNDBYBERG Tel 070-598 52 51

E-post per.sjoberg@gmail.com

Ledamot Håkan Johansson

LINGHEM Tel 070-590 55 58

E-post varderingskonsult@hotmail.se

Suppleant Boris Wall, HAMMARÖ

Tel 072-737 58 37, 054-52 13 11

E-post boris_wall@hotmail.com

Suppleant Mauno Määttä, GRÄNGESBERG

GRÄNGESBERG

Tel 076-169 85 42

E-post djupudding@gmail.com

Föreningens hemsida: <http://www.steamboatassociation.se>

MEDLEMSAVGIFT FÖR 2020 ÄR:

225:- för enskild medlem, 250:- för familj, Utlandsboende 275:-

Plusgiro 94 75 05 – 4 Bankgiro 354-2081

IBAN =SE22 9500 0099 6042 0947 5054. BIC=NDEA SESS

Den annorlunda ångbåtssommaren 2020

Så här i början av maj, när detta skrivs, så vet vi inte hur många ångbåtar kommer att trafikera i sommar och att döma av de kontakter som tagits med företrädare för föreningen, så tycks seglationen i sommar bli helt annorlunda än som planerats. Även om trafiken kommer igång lite smått efter midsommar, så kommer sannolikt inte trafiken generera intäkter som motsvarar de kostnader som trafiken medför. Vi får verkligen hoppas att coronasmittan ger sig, fast det beror förstås bl a på hur vi själva lyssnar och respekterar myndigheternas rekommendationer.

Föreningens sommarmöte i början av juli i Smedjebacken kommer inte att genomföras som det var tänkt och jubileet på Strömsholms kanal, med en eskader av ångbåtar, får vänta och kan förhoppningsvis genomföras 2021. Dock kommer sannolikt en mindre eskader att genomföra en defilerings på kanalen i början av juli. Planering för ett möte nästa sommar fortgår som planerat.

Nyligen genomfördes ett seminarium med inriktning på att diskutera den certifiering av ångpanneskötare, som kommer att införas fr o m den 1 dec i år. Personer som betjänar ångpannor måste ha blivit certifierade, för annars är det slutkört med

ångpannorna. Regeln berör dock inte alla och vi som tjänstgör ombord på ångfartyg har ju redan certifikat (= behörighet) och är därför undantagna. Jag var inbjuden som talare vid det digitala seminariet och kommer att ingå i en arbetsgrupp som tillsammans med 3 andra personer kommer att medverka i arbetet med att sammanställa en begäran om undantag för landbaserade ångpannor (lokomobilpannor, pannor på ångfordon m m), medan ångloksföreningarna ställer samman en egen begäran om undantag mot certifieringen.

Ha det gott i sommarsverige och ta hand om varandra!

Kjell Nordeman
ordförande

Båtmässan Allt för sjön 2020 fick ett snöpligt slut

TEXT & FOTO: PER SJÖBORG.

Årets båtmässa fick avslutas när det meddelades oss under pågående mässa att man stänger efter onsdagens utställning efter 6 av 10 utställningsdagar. Kändes tråkigt att få börja packa ihop igen, efter alla förberedelser, men så här med facit i hand, i coronans tecken var det nödvändigt. Från mässans rapportering kunde vi utläsa ett minskat antal besökare men personligen kändes det inte i vår monter, om det kan bero på minskat intresse för alla "monsterbåtar" där nostalgin i vår del av mässan lockade mer. Jag tycker det verkade som om besökarna var fler än vanligt i vår åldersgrupp och som visade intresse för ånga.

I år var vi ovanligt många SÅF-are, 33 personer som ställde upp och var inplanerade att verka i montern. Den tidsenliga klädseln på oss alla var ett trevligt och uppskattat inslag. Målet med att SÅF deltar i mässan är att träffa folk och sprida intresse om ånga samt skaffa nya medlemmar. Det resulterade i 5 st nya, lite få, men coronan var nog en anledning. Försäljning av böcker, kläder och putt putt båtar gav ett litet välkommet bidrag till föreningen. Höjdpunkten i informationspridningen var dock vår nya katalog över passagerarångare.

Henric Nilssons vackra slup Ejdor rönt stort intresse och nyfikenhet med

Henric Nilsson lastar Ejdor för en tidig hemfärd.

Maggan och Sven plockar undan utställningen.

120 år

frågor om dess intressanta bakgrund. (Läs om båten i föregående. SÅF blad)

Jens Petterssons panna med endast en större rök-gastub väckte också intressanta frågeställningar om dess annorlunda funktion och godkännande.

Att vi år efter år kan medverka på båtmässan är till stor del Maggan och Sven Jönssons förtjänst som lastar ut sitt förråd av SÅF prylar och kör ut till mässan och medverkar i att bygga upp montern och sedan omvänt demontera och kör hem allt.

Planeringen inför 2021 har redan påbörjats. Hör gärna av dig med synpunkter om önskemål till nästa mässa. Välkomna att medverka som funktionär. Fundera på en lämplig ångslup att ha med. □

Årets jubilarer 2020

TEXT & FOTO: SVEN JÖNSSON.

SÅF uppvaktar de medlemsfartyg som fyller 100 eller 150 år med tack för bevarandeåtgärder.

Vi brukar dela ut ett diplom och standar när de uppnått dessa åldersgränser. Sedan vi börjat med detta har en del redan passerat dessa tidpunkter och uppvakts då när de "nollar".

I år är det följande medlemsfartyg som uppmärksammas

Färjan 4 byggd 1920 blir således **100 år**. **Collibrislupen** bland Sjöhistoriskas samlingar, 1880, **140 år**.

Det är flera som nollar och som redan blivit uppvaktsade:

Bygda 1910, blir **110 år**, Espingen, Norrskär, Ara, Styrbjörn, Waldemar, Vasa.

120 år: Glurp III, Norrtelje, Oscar af Sjöholt, Ejdor.

130 år: Flottisten, Strand, Sveden, Tyn.

140 år: Ejdern.

Vi gratulerar dem alla och tackar de som bevarar fartygen!

Norrskärs kapten Märten Werle tar emot utmärkelsen i Sandhamn.

Ejdern 140 år, här på Skärgårdsbåtens dag i Vaxholm.

Oscar af Sjöholt 120 år.

Flottisten i Leksand väntar på ny köpare.

Det är Färjan 4 och Colibrislupen som skall få diplom och standar. De andra har fått tidigare. Färjan 4 i Göteborg har fått pannan reparerad och planerar att komma i trafik igen i sommar.

Norska Styrbjörn som blir 110 år. Gick i Narvik för Grängesbergbolaget, svenskegistrerad.

130-åriga Sveden på utflykt i Torsång.

140 år

Colibribåten

TEXT: SVEN JÖNSSON

FOTO: EMMA TREDRIKSSON /SMTM

I båthallen på Rindö står en ångslup kallad Colibribåten. Man vet inte vem som byggt den eller när, men omkring 1880 bör det vara. Byggt för "telefon Cedergren". Klinkbyggd i ek och furu med längden 6,9 m och bredd 1,73m.

Försedd med en V-ställd tvillingmaskin och stående ångpanna, förmodligen vedeldad. Konstruktionen på panna och maskin bör studeras närmare vid tillfälle.

Båten kom till Sjöhistoriska museet 2015. Den hittades övergiven i ett skjul vid vattnet någonstans mellan Ulriksdal och Roslagstull. Det var vid en vandring denna sträcka som en Anders Aspenberg (KTH-studerande i

skeppsteknik) fann båten till synes övergiven under ett trasigt tak i snåren vid sjön. Han vände sig då till Sjöhistoriska museet som gjorde efterforskningar om ägarförhållanden.

Sjöhistoriska fick överta båten och lät så småningom båtbyggaren Thomas Larsson renovera den.

Anders Aspengren skrev 2015 en uppsats om hur båten hittades. Om någon vill läsa kan jag sända en kopia. Lite bilder och fakta kan man hitta på Sjöhistoriskas "Digitalt Museum", sök på nummer SM20068. □

JAG - PIKKU MATTI II, min historia från födseln

Som ni kan se på prylmarknaden skall jag nu skiljas från min Kapten Mauno. Så här tyckte jag det var när vi träffades för c:a 20 år sedan. Så här skrev jag då:

Nu står jag här på gården, uppknuffad på en trailer. Jag kunde ju ha legat i mycket längre. Det har ju varit en så fin höst. Jag får vara nöjd ändå. Jag har haft en bra sommar.

Jag har det så bra nu för tiden. Tänk hur det var förr när jag låg bakom ett garage i Bastuträsk och ingen brydde sig om mig. Jag var ganska risig då. Han som ägde mig hade tröttnat på att se mig ligga där, så han annonserade ut mig 1999. Då svarade en man från Grängesberg på annonsen. Han hette Mauno Määttä och han sa att jag var fin. Han har faktiskt erkänt för mig att det var kärlek vid första ögonkastet. Han tyckte att jag hade så fina former. Det märks att han tycker om välsvarvade saker. Sånt är roligt att höra för ett gammalt skrov.

Jag minns inte så mycket om mitt liv i Västerbotten. Tror jag föddes någon gång 1905-1910. Jag kommer i alla fall ihåg att jag varit bogserare och att jag hade en Bolinder tändkulemotor. Jag måste ha bogserat på älvarna där uppe. Mitt gamla namn kommer jag inte ihåg.

Hur som helst fick jag åka lastbil till Grängesberg en vacker dag. Jag såg inte så mycket av kusten men jag kände att det

fanns havsvatten på min babordssida. Så småningom var vi framme i Grängesberg. Jag hörde chauffören ringa till Mauno. Han fanns i lunchrestaurangen tvärs över gatan. Mauno tittade ut genom restaurangens fönster och där stod jag, i all min prakt. Vi var så glada båda två, Mauno och jag, att vi äntligen fick träffas. Vi åkte upp till ett garage vid Grängesbergs gruva. Där blev jag blåstrad och målad. Det kändes så skönt att få ny färg. Jag var i ett bra skick fast jag såg risig ut. Sedan flyttades jag till Maunos verkstad och då fick vi vara tillsammans hela dagarna. Min tändkulemotor lyftes ur och han började med inredningen.

Vissa dagar blev det inte så mycket gjort för det kom nyfiket folk och ville titta på mig. Så började det att lukta kaffe och då förstod jag att det skulle dröja innan han fortsatte med min uppsnygning. Jag fick i alla fall bänkar, ett toalettutrymme, en bänk för trissan och en kajuta med två sängplatser. Dynor och gardiner fick jag också.

Jag döptes till Pikku Matti II. Mitt gamla namn har Mauno försökt få tag i men inte lyckats och jag minns inte. Det gick för länge sedan en ångbåt på Södra Hörken som hette Pikku Matti. Den båten drog malmpråmar från Grängesbergs Gruvors malmkaj till

Ångfartyget Ejdern 140 år

TEXT: INGA EKVALL FOTO: SVEN JÖNSSON

S/S Ejdern byggdes år 1880 vid Göteborgs Mekaniska Werkstad och är nu ett av världens äldsta propellerdrivna, koleldade ångfartyg med originalmaskin.

Hon byggdes för Göteborgs Nya Ångslups AB och trafikerade Göteborgs norra skärgård som kombinerat last- och passagerarfartyg, men redan 1889 ansågs hon omodern och såldes till Roxens Nya Ångslupsbolag i Linköping för trafik på Roxen.

Hon såldes vidare år 1906 till Södertälje Ångslups AB, men hade då redan gästade dessa farvatten.

Sedan seglationssäsongen på Roxen avslutats på hösten 1899, trafikerade Ejdern traden Stockholm-Mariefred under tiden 11 oktober-12 december. Den ordinarie trafiken med s/s Gripsholm var då avslutad för säsongen. Under Ejderns trafik 1899 anlöttes även bryggan vid Sandviken på Enhörna-landet, vilket var första gången med reguljär trafik för Sandviken.

Åren 1906 till 1925 gick Ejdern i trafik söder om Södertälje, bl a som fraktfartyg

Ejdern fulllastad med passagerare vid Ångbåtens 200-årsjubileum 2018.

med två pråmar. Hon såldes till kapten Richard Fredmark med besättning som fortsatte trafiken söder om Södertälje, bl a till havsbadet, fram till år 1958, då Ejdern såldes vidare till Södertälje stad.

Efter att ha legat vid kajen i inre Maren, uttyrd några år som servering, började fartyget förfalla och staden beslöt till slut att Ejdern skulle sänkas i Landsortsdjupet sedan ångmaskinen skänkts till Östra Sörmlands museum (Torekällberget) och Kulturhistoriska föreningen tillvaratagit diverse inventarier som styrhytt, rattstativ, rodertrall och akterdäcksbänkar.

Dramatisk räddning

I sin bok om Ejdern skriver Per G. Fagerholm:

“I mitten av maj 1964 skulle sänkningen genomföras. Bogserbåtsskepparen hade kopplat bogserwiren till Ejdern på eftermiddagen. Men så beslöt han sig för att genomföra sänkningen tidigt på morgonen för att i dagsljus kunna se att vraket sjönk ordentligt. Avfärden sköts därför upp ett par timmar, och han gick hem för att bre smörgåsar.”

Under tiden passerade stockholmsynglingen Gert Ekström förbi Ejdern och bestämde sig nästa dag för att kontakta

Södertälje hamn om att få överta fartyget. Detta lyckades och bogseringen gick till Norr Mälarstrand istället för till Landsort. Gert och hans kamrater började renovera fartyget. De hade turen att bli kontaktade av Sveriges Radio TV, som vill låna Ejdern för filminspelningen av Hemsöborna mot att de fixade till och målade båten.

Museiföreningen Ångfartyget Ejdern tar över

Många år och mycket arbete senare, då de första entusiasterna inte orkade längre, bildades Museiföreningen Ångfartyget Ejdern. De räddade inventarierna och ångmaskinen återlämnades och 1975-1976 renoverades Ejdern på Lindholmens varv mot att Ejdern medverkade vid invigningen av den nya flytdockan vid Götaverkens cityvarv, vilken gjorde varvet till världens modernaste reparationsvarv.

År 2002 klassades Ejdern som "Traditionsfartyg" och blev också "K-märkt" av Statens Sjöhistoriska museer.

Vid Ejderns 125 årsjubileum firades hon av Styrsoöbolaget/Västtrafik, som chartrade henne för trafik på öarna utanför Göteborg.

Dagens trafik

Sedan flera år gör Ejdern sommartid resor till Birka, Adelsö, Drottningholm och några fler destinationer enligt turlista. Fler och fler bokar henne glädjande nog för charterresor.

S/S Ejdern deltar också vid Ångans Dag i Mariefred och vid Skärgårdsbåtens Dag Stockholm-Vaxholm.

Reparationer och underhåll

Under åren har omfattande ombyggnationer och reparationsarbeten gjorts. Under senare år har pannan lyfts, inspekterats och

visat sig vara i gott skick. Oljebrännare för uppvärmning av vattnet i pannan har anordnats, men koleldningen består givetvis vid trafik.

Inne på mellandäck har luckan till lastrummet sänkts, så att passagerare och besättning inte längre snubblar på den höga kanten. Den sönderrostade pannkappen och delar av skotten runt maskinrummet har bytts ut. Nu under våren repareras övre däck, byte av allt murket trä och omnatning och lackning, mm samt plåtbyte.

Maskinisterna rapporterar: Under våren har en del gjorts i maskin. Vi har dragit lågtryckskolven för att se status på den och lågtryckscylindern, åtgärdat en glappande ställmutter till babords gejdsko på lågtryckaren, lyft locket till lågtryckssliden

för kontroll och samtidigt åtgärdat en läcka samt överhalat luftpumpen. Plus lite annat småfix.

Det stora jobbet på pannan är byte av muttrar och brickor på takstagen samt total rengöring.

För övrigt görs som alltid en mängd mindre arbeten och underhåll.

I år är det alltså 140 år sedan den gamla damen byggdes. Föreningen planerar att under sommaren fira detta med en resa till Motala och några turer på Roxen. I övrigt planeras för trafik enligt turlista, men i dessa underliga tider med Coronan vet man inte säkert hur det blir.

För S/S Ejderns trafik, se hemsidan: www.ejdern.org.

Ångfartyget Ejdern

Byggår och varv: 1880,
Göteborgs Mekaniska Verkstad
Maskinstyrka: 65 Hkr
Längd: 22,39 m
Bredd: 4,49 m

Fartyget ägs av Museiföreningen Ångfartyget Ejdern, vars syften är

- att bevara S/S Ejdern som ett kommunikationshistoriskt minnesmärke, ett levande museum
- att bevara gamla yrken
- att genomföra resor för allmänheten till olika resmål.

Vad har BHRF gjort under 2019?

Arbetet för att få till stånd en stärkt bevaranderätt för det rörliga kulturarvet, inklusive våra gamla båtar, tog ett antal språng framåt under verksamhetsåret 2018, och detta har väsentligen präglat arbetet i BHRF:s styrelse och även under 2019 kommer att så göra under detta år. Utsikterna att detta kan resultera i en ny lagstiftning om detta under 2020 medför att BHRF samtidigt behöver förbereda sin verksamhet för att hantera detta nya läge för det flytande kulturarvet.

Under 2019 har vi aktivt medverkat tillsammans med Veteranbåtsföreningen och utvalda båtsnickare i transportstyrelsens arbete med "Skrovålet" där vi hjälpt till med kunskap hur regler för träbåtar och dess behandling under vattenlinjen skall utformas för att uppfylla alla miljökrav som finns. Vi har deltagit i två möten dels med transportstyrelsen men också vid ett "stort möte" med alla representanter för "skrovålet" där vi har föreslagit en metod där man på trä använder en skyddande färg t.ex. mönja och därefter en primer och sedan godkänd bottenfärg för det område man använder båten i. Detta för att lösa båtbottnfärgsproblematiken ur ett bevarande- och miljömässigt perspektiv. Detta arbete kommer att pågå fram till 2021. Samarbetet med vår nya medlem Veteranbåtsföreningen har varit mycket aktivt under året och Jag Gunnar Carlsson (ordförande i BHRF) och Pierre Dunbar (ordförande i Veteranbåtsföreningen) har under många år jobbat tillsammans med Classic Boatshow på Allt För Sjön och där har vi lyckats med att öka besöksantalet som går på båtmässan med fokus på Classic Boatshow från ca 5% till ca 25% vilket är mycket bra, så någonting gör vi rätt. Detta gör att vi samarbetar mycket bra och effektivt samtidigt som vi har kul under tiden.

Vi har i slutet av året arrangerat en 2-dagars

konferens till Åbo tillsammans med Veteranbåtsföreningen kallat Veteranbåtsforum där representanter för alla organisationer inom ramen för klassiska båtar medverkade, detta för att skapa kontaktytor och kunna samverka mer på ett konstruktivare sätt framöver. Detta var mycket lyckat och på lördagen fick vi visning av både Åbo veteranbåtsmuseum och Åbo båtvarv som har skapat otroligt bra verksamhet för personer som är intresserade av klassiska båtar av olika slag.

Vad gör BHRF under 2020?

Vi kommer under 2020 att:

Aktivt bevaka och få tillstånd en stärkt bevaranderätt.

Bättre förutsättningar och villkor för bevarandet av äldre transportmedel kan bidra till samhällets hållbarhet. Därför arbetar vi inkluderande för att ge så många som möjligt tillgång till vårt kulturarv oavsett kön, etnicitet, ålder och funktionsvariationer.

Självklart också jobba för en social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet.

Deltagande i flera evenemang som rör klassiska båtar bör vara inbjudande för alla!

Under 2020 måste vi utforma de transportmedelsspecifika kriterier som skall gälla klassiska båtar. Här behöver vi er hjälp, från alla medlemsföreningar att skapa en grupp som kan komma fram till de kriterier som skall gälla för en stärkt bevaranderätt med ett breddbevarande som grund. Vi behöver personer från alla föreningar så att vi kan sätta ihop en grupp som jobbar med dessa frågor.

"Veteranbåtsforum" under året kommer vi att ha ett möte för att följa upp och komma vidare från vårt möte på Åbo-resan. Vi måste hjälpas åt att öka intresset för vår hobby på alla plan. □

Ångbåtar i Sverige

Ni får nu den nya broschyren med som bilaga till tidningen. Den är tryckt i 30 000 ex och beräknas räckta att delas ut i 2-3 år. Den innehåller kontaktuppgifter till alla svenska ångfartyg och de flesta i övriga nordiska länder.

Däremot har vi inte med några tider utan hänvisar till rederiernas webbsidor eller telefonkontakt. Vi har uppmanat rederierna att se över och rätta sina informationssidor om tider för trafiken. Ibland låter de gamla sidorna ligga kvar på nätet utan årtal, så är det viktigt att kolla när turerna verkligen går. I år blir det inte som vanligt med trafiken p g a Coronan.

Vid tryckningstillfället gällde att hjulångar en Eric Nordevall II skulle till Västeråstrakten, men det blev inte så. Hon kommer att ligga i Göta kanal vid Norrqvarn, nära Lyrestad.

I utgåvan som vi lagt in på SÅF:s webbsida finns ändrade kontaktuppgifter. Kommer det fler så läggs de in där. Klicka på Passagerarångare.

Broschyren fördelas till rederierna och turistbyråer via Turistbyråshopen, TBS. Även till s k smultronställen i en bokhylla vid vissa vägkrogar, affärscentra m fl ställen. Till fartygen i Stockholmstrakten kör vi själva ut den. Går även att hämta i Åkersberga.

Vill ni beställa fler går det bra via info@tbshopen.se. Även direktbeställning av enstaka ex på deras webb www.tbshopen.se kan beställas. Lämpligt antal gentemot portogränser 1, 2, 12, 21, 65, 110, 230, 350 st. (Hel kartong med 400 st ofördelaktigt portopris.) Postens blå brevpåse 2kg med 44 st kan lämpligen beställas via stimmaren@telia.com men inte så bra via TBS med dyrare porto.

På vår web finns både broschyren och en fartygsförteckning med faktauppgifter under knappen Passagerarångare, åtkomlig utan inloggning. Det finns således flera sätt att få kontakt med rederierna.

Det viktigaste är dock att så många som möjligt åker med ångfartygen om vi skall kunna bevara dem. Det är alltid kärt ekonomiskt att driva ett passagerarångfartyg Vi har tagit fram ett blad med en QR-kod som avses delas ut med vår reklambroschyr (trevikt A4). Vi försöker även sprida den på andra sätt. Även den får du som bilaga. /Sven

Mätning av varvtal, vridmoment och effekt

TEXT & FOTO: HANS BRATTBERG

Allmänt

Vid ångmötet i Eskilstuna januari 2020 visade herrarna N Ohlson, T Björling och H Brattberg metoder och möjligheter att mäta vridmoment på en roterande axel i realtid med så kallad beröringsfri mätning. Dvs inga släpningar eller dylikt. Det är relativt knepigt att mäta vridmoment, svår miljö, snabba förlopp och ojämn gång. Det gäller att kunna visa hur en axel vrider sig under belastning, s.k. torsion. Kan man mäta vridningsvinkeln under gång innebär det att det går att räkna ut axeffecten genom sambandet medelvridmomentet gånger varvtalet.

Det finns många olika metoder att mäta vridmoment som är mer eller mindre komplexa. Målsättningen var att demonstrera några enklare kostnadseffektiva lösningar som kan appliceras på ett någorlunda praktiskt sätt.

Det finns färdiga utrustningar att köpa på marknaden som kan användas, dock till en orimligt hög kostnad för vanliga ångslupsägare.

Indikator. En tänkbar lösning med flerfunktionsvisning. Inbyggd i ett gammalt hölje till manometer.

Mätningförfarande

Man visade två olika metoder på mötet i Eskilstuna. I den ena användes ett antal trådtöjningsgivare som applicerades på en separat skena som fick rotera med axeln.

Med en liten sändare konstruerad av komponenter från delar av en radiostyrd termometer från Clas Ohlson överfördes informationen till en separat mottagare.

I den andra metoden nyttjades två hål- eller piggförsedda mät-skivor som roterar med axeln. De är monterade på ett visst avstånd från varandra. Via en sensor mäts rotationshastigheten (vinkelhastigheten). Genom en bromsanordning kunde man simulera verkan av en propeller som då åstadkommer en torsion av axeln. Via en liten dator kan man mäta den vinkelförskjutning som uppstår vid bromsning.

Resultatet kan man sedan sätta in i en Excel-modell där man utgår från tabellvärden på axelns skjuvmodul och vridstyvhet samt skivavståndet och sedan beräknar värdet ur uppmätt vridningsvinkel.

Vid ett varvtal på 166 varv per min och en vridningsvinkel på 0,04 grader blev resultatet: Medelvridmomentet 2,9 Nm och effekten 50 watt.

Provet visade att man med hjälp av en liten mikrodator kan utföra både den praktiska mätningen liksom en utvärdering av resultatet. Denna senare programme-

ring hanns inte med pga tidsbrist men är definitivt ett nästa steg i en sådan total mätning i realtid. Med hjälp av datorn kan man sedan visa hur värdena varierar för varvtalet, medelvridmomentet och effekten.

Dessa kan presenteras på ett för båtens maskinist lämpligt instrument.

Man kunde naturligtvis även nyttja lite enklare teknik och göra utvärderingar rent manuellt från tabeller med analog visning.

Fördelen med lösningen att nyttja mikrodator plus sensorer är att med datorer kan man anpassa utvärderingen, utföra medelvärdesbildning och ta hänsyn till skakningar mm.

Troligtvis är detta en framtida teknik som kommer i allt större omfattning. Numera har bilar av senare modell en stor mängd sensorer och en dator för mätvärdesanalys, presentation mm.

Så varför inte använda denna teknik för att kunna optimera våra ångdrivna fartyg, öka effekten, förbättra resultaten, minska energiförbrukning mm. □

Bevarande av överblivna ångprylar

Vi frågade ju i tidigare SÅF-blad om några vill ta hand om överblivna båtprylar för att förmedla till framtida renoveringsprojekt.

Vi har fått några villiga. De är:

SÅF:s ordförande **Kjell Nordeman** som fått tillgång till en av televerkets gamla hyddor i Ramnäs och kan där förvara en hel del. Tel: 079-332 68 61

kjell.y.nordeman@gmail.com

Mjörns Ångbåtsförening kan genom Fredrik Wiberg hjälpa till. 072 164 05 75, dykarnwiberg@gmail.com

Föreningen driver ungdomsverksamhet med att renovera en ångslup. De har även planer på att bygga mer med hjälp av ungdomar

Tomas Blomström i Stockholmsområdet har också visat intresse att förvara och förmedla till ångfartyg. 076-872 68 15 onga@blomstroms.se

Kontakta någon av dem om du vill att dina samlade eller överblivna prylar skall komma till användning för kommande renoveringsobjekt. Låt inte användbara saker gå till skrot när de kan användas för att underhålla det flytande kulturarvet!

/Sven

På grund av den rådande pandemin tvingades vi ställa in 2020 års årsmöte som var planerat att genomföras i Linköping.

Styrelsen har nu med hänsyn till den uppkomna situationen beslutat att stämman i stället ska hållas digitalt enligt följande upplägg:

Ni inbjuds i och med mottagandet av detta SÅF-blad till att svara om ni önskar delta via e-post. Vi måste ha ert svar före den 30 maj med den mailadress vi kan nå er. Svaret skall sändas till:

safledning@steamboatassociation.se

De som anmält sig kommer då att få ett förslag på årsmötesprotokoll upprättat efter den dagordning som gäller tillsammans med sedvanliga årsmöteshandlingar. I protokollet finns styrelsens, valberedningens och revisorernas förslag till beslut, samt att justeringsmännen utses.

Styrelsen vill ha era kommentar till det utsända förslagen om ni samtycker till detta eller har kommentarer, inom en vecka efter att ni erhållit dokumenten.

Vid fullt samtycke kommer förslaget att ligga till grund för ett årsmötesprotokoll, i annat fall upprättas ett nytt dokument

korrigerat med de kommentarer som ska beaktas. Slutliga protokollet sänds då åter ut till deltagarna. Därefter justeras årsmötesprotokollet och läggs till handlingarna. Därmed anses årsmötet genomfört och avslutat.

Med detta avser vi att genomföra SÅF:s årsmöte 2020.

Förhoppningen är ju att vi 2021 åter skall kunna genomföra ett sedvanligt årsmöte.

Styrelsen beklagar att vi under rådande omständigheter inte kan genomföra ett fysiskt årsmöte.

*För styrelsen
Ulf Gradén
Skr.*

Prylmarknad Säljes

Ångaren Golden Gate 1993
Aluminiumskrov, Mahogny och Teak,
Full ståhöjd L 9,5m, B 2,8m, D 0,8m
Ångmaskin: Tripple Expan, Elmotor och
2 nya elverk, 4 sovpl. 10 sittpl. Köksdel
med kylskåp, vedspis och spritkök
(Origo). Toabås med miljötoa, Badstege,
Solpaneler (för GPS, belysning, bilstereo
o kylskåp). Fler bilder på ssgoldengate.se
Prisbild ca 500 000kr

Peter Törnqvist/Helen Gate
Tel: 08-767 58 38 eller 0768-40 30 38
e-post: info@ssgoldengate.se

Broderat tygmärke
med SÅF-logga finns nu åter i lager.
Pris 40:-.

Se mer hemsidan

Ångbåten Pikku Matti II
Nitrat plåtskrov L= 9,5 m B= 2,6m vikt ca 5 ton
Maskin komppoundmaskin ca 10 Hk, Vedeldad
eldrörspanna provtryckt 12 bar, arbetsstryck 8
bar. Två kojplatser i fören, Kök med spritkök,
Pottipot toa. Ekolod, GPS, Flytvästar 12st.
Räddningsflotte, Tvåaxlad transportvagn.
Båten finns i Smedjebacken, kan provköras där.
Fler bilder finns på SÅF:s hemsida.

Mauno Määttä, Grängesberg
Tel: +46 761 69 85 42

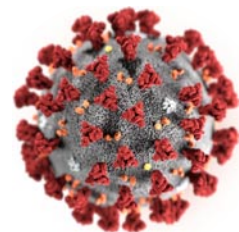

Ångslupen Nessie
Längd 6,75 Bredd 2,30
Djupgående ca 0,55 Vikt ca 1500 kg
Propeller 4-bladig 19x26
Maskin Breeding B2, Ångpanna Vaporcita
Båtvagn m dubbelmontage
Prisidé: 190.000 – bud

Ove Lindh, Kristinehamn
Tel: 070-660 63 75
E-post: lillkvaggen@gmail.com

FLER ANNONSER PÅ SÅF:s HEMSIDA.

Aktiviteter

I rådande läge blir de flesta
evenemang där man träffas
inställda. Därför hänvisar vi till
SÅF:s hemsida där vi försöker
informera vad vi vet om
aktiviteterna.

Där ser ni även sk "Svens Lista" som ni
kan abonnera på genom att ange er
E-postadress.

Några evenemang tycks bli av t ex
Eskadern längs Strömsholms kanal
genomförs i begränsad omfattning, men
ingen gemensam middag i Ramnäs,
Inget sommarmöte i Smedjebacken.

I samband med att Freja renoverats
uppmärksammas Frejas Dag 23 juli.
Kolla att evenemangen blir av innan du
drar iväg!

Augusti 2021
27-29 Stockholm Steam

Mer om ånga i Finland, se www.steamship.fi
eller www.turso.fi.

SÅF-bladet

Redaktion
Sven Jönsson 0707-47 33 59
E-post: sven.jon88@gmail.com

Red. Bertil Persson 0703-06 17 02
E-post: bertil@teknil.se

Se oss på facebook

**Manusstopp 3 augusti
för material till nr 3/2020**
som kommer ut ca 15 augusti.

Omslag: Ångfartyget Norrtälje ligger
still som restaurang i Norrtälje hamn.
Blidösund i bakgrunden på besök.
Foto: Sven Jönsson

Baksida: En fullsatt S/S Mariefred vid
jubileet Ångbåten 200 år 2018.
Foto: Ann-Sofie Eriksson.

Tryck: Norra Skåne Offset, Klippan

Känner du någon ångintresserad
som inte är medlem? Passa på att ge bort
ett medlemskap! Vill du inte kosta på
detta kan du anmäla kontaktuppgifter
för vederbörande så skickar vi anmäl-
ningsinformation och någon tidning.

B

Returadress:
Sveriges Ångbåts Förening
c/o Jönsson
Gröndalskullen 8
184 63 ÅKERSBERGA

